

SIĞIRCILIK İŞLETMELERİNDE TUTULAN KAYITLAR

Uzm. A. Mutlu UYGUR

Süt siğirciliğinde istenilen verimlerin elde edilmesi ve sürünün devamı başarılı bir sürü idaresine bağlıdır. Sürü yönetimi denildiğinde, bir süt sığırı işletmesinden sağlanan geliri en üst seviyeye çıkarmak amacıyla, sürü düzeyinde yapılması gereken uygulamalar anlaşılmalıdır. Bu bakış açısıyla sürüdeki hayvan sayısına bağlı olmaksızın, bu hayvanlara ait veriler toplanır, değerlendirilir, işletmeye yönelik kararlar alınır ve uygulanması sağlanır.

Sürü yönetiminde doğru ve yerinde kararlar verebilmek ve damızlık seçimini isabetli yapabilmek için sürü ve hayvanlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmak gerekir. Bu da ancak işletmenin düzenli olarak kayıt tutmasıyla sağlanabilir. Birçok üretici tarafından gereksiz bir uğraş olarak görülen kayıt tutma, aslında sürüsüyle yakından ilgilenmek isteyen her yetiştirici için zorunludur. Çünkü iyi bir yetiştirici herhangi bir hayvanın ne zaman doğduğunu, kaç aylık gebe olduğunu, süt verimini, hastalık geçirip geçirmediğini, anasını, babasını, hatta büyük babasını bilmek ister.

Tam ve doğru kayıtlar, kârlı bir süt işletmeciliğinin bel kemiğini oluşturur. İşletme kararları için yeterli kayıtların kullanımı, zararda olan birçok işletmeyi kâra geçirebilir. Süt siğirciliğinin en çok gelir kaybına neden olan sürü yönetimindeki başlıca aksaklıklar, iyi kayıtların tutulmamasından kaynaklanır.

Kayıtların tutulabilmesi için öncelikle hayvanın tanınması gerekir. Hayvanların tanınması kayıtların zamanında ve doğru olarak tutulmasıyla gerçekleşir. Kötü kayıtlar, birçok hatalara ve kötü sürü yönetimine neden olabilir. Hayvanları tanımada kullanılan yöntemler; kalıcı ve geçici olmak üzere ikiye ayrılır.

Kalıcı yöntemler: Bu yöntemler ile hayvanların tanınması daha kalıcı olur. Bunlar sırasıyla sıcak damga, soğuk damga, dövme (tetavür), kulak çentme ve fotoğraf ya da hayvanlar iki renkli ise çizimlerdir .

Geçici yöntemler: Bu yöntemlerin uygulanması genellikle daha basit ve kolaydır. Sırasıyla; metal kulak numarası, plastik kulak numarası, manyetik tasmalar, deri altı alıcılar ve numaralı bileklikler geçici yöntemlerdir. Elektronik teknolojisindeki gelişmeler çok sayıda verinin, hayvan üzerinden alınmasını ve işlenmesine olanak sağlamaktadır. Söz konusu yöntemler tercih edilirken, ülke koşullarına en uygun numaralama sistemi dikkate alınmalıdır.

Süt siğirciliğinde kayıt tutma aşağıdaki sebeplerden dolayı gereklidir:

- Çiftlik yönetimine,
- Hayvan sağlığına ilişkin bilgilerin sağlanması,
- Suni ya da tabii tohumlamaya ilişkin bilgilerin sağlanması,
- Süt verim kayıtları tutularak hayvanların damızlık değeri veya verim kabiliyetlerine bakılmak suretiyle seleksiyonu mümkün kılmak,
- Soy kütüğüne ilişkin bilgileri sağlamaktır.

Bu maksatla aşağıdaki bilgiler toplanır:

- Hayvanın doğum tarihi ile kendisinin, anasının ve babasının kulak numaraları,
- Ana, baba ve diğer akrabalarını içeren pedigrı bilgileri,
- Doğum, sütün kesim; 3, 6, 9, 12 ay; ilkine aşım ve 24 aylık ağırlıklar,
- Aşım ve doğuma ilişkin bilgiler,
- Süt verimleri,
- Kuruya ıkarma tarihleri,
- Periyodik % yađ dűzeyi ۆlümleri,
- Sağlık bilgileri (aşılama, hastalık, tedavi vs.)
- Yem ve yemlemeye ilişkin bilgiler, yıllık kaba yem, kesif yem stoku tahmin ve saklanmasına ilişkin veriler,
- Yetiştiriciye yararlı olacak diğer bilgiler
- Mali ve ekonomik konulara ilişkin bilgiler.

Hayvanlara ait bu bilgilere ek olarak iřletmenin tűmünü ilgilendiren bilgiler de kaydedilmelidir. Bunlar;

- Satın alınan yem ve yem maddelerinin miktarı ve parasal olarak değeri,
- İlaç, aşılama vb. masrafları,
- Varsa işçilik giderleri,
- Satılan süt miktarı ve sütün elde edilen gelir,
- Satılan hayvanların kulak numarası ve fiyatları,
- Alet, ekipman, tamir ve bakım giderleridir.

Hem hayvanlara hem de işletmeye ait bu bilgilerin yararlı olması ۆncelikle doğru ve zamanında elde edilmiş olmasına bağlıdır. Her işletmede tutulması gereken kayıtlar birbirinden az veya çok farklıdır. Bu farklılık işletmenin ۆretim amaçlarından ve tekniğinden kaynaklanabilir. Her işletmeci bu kayıtları kendi koşullarına uyarlayarak sadeleştirebilir veya yenilerini ekleyebilir.

Sığırcılık işletmelerinde en çok kullanılan kayıtlardan bazıları şunlardır:

- Damızlık inek kartı,
- Damızlık boğa kartı,
- Buzağı doğum defteri,
- Aşım (tohumlama) defteri,
- Sürű sađlık defteri,
- Sürű izlene tablosu,
- Süt denetim defteri.

Damızlık inek kartı: Damızlık işletmelerde veya süt ۆretim işletmelerinde mutlaka tutulması gerekir. Hayvanın döl verimi, süt denetim sonuçları, pedigrı bilgileri, form puantajı ve sağlık bilgileri gibi konularda ۆzet bilgileri içerir. Bunların değerlendirilmesi ile işletmenin kârılığını olumsuz yönde etkileyen hayvanlar kolayca belirlenir ve sürűden uzaklaştırılır. Bu ve benzeri kayıtlar işletmenin ciddiyetini ve güvenilirliğini arttırdığı için damızlıkların daha yüksek fiyatla satılmasına olanak sağlar.

Damızlık boğa kartı: Damızlık boğa kartlarında ana, baba ve diğer kuşakların numaraları, boğanın yapı ۆzellikleri, dişi kardeşlerinin verimleri gibi değişik ۆzellikleri ve verimleri kayıt edilir.

Buzağı doğum defteri: İşletmede doğan buzağıların tümü doğar doğmaz kayda geçirilmelidir. l doğum veya anomali görülmüşse bu bilgilere de yer verilmelidir. Ayrıca doğum ağırlığı, eşeyi, ana ve baba kulak numarası gibi bilgiler de açık bir şekilde yer almalıdır. Bu bilgiler sürü varlığının izlenmesini ve pedigri bilgilerinin temelini oluşturur.

Aşım (tohumlama) defteri: Bu defterin her sayfası bir boğaya veya yapay tohumlama uygulanıyor ise spermanın alındığı boğaya ayrılır. Boğanın aştığı her inek, ilgili sütuna işlenir. Böylece ineklerin doğuracağı günler, buzağının babası ve boğaların dölleme yeteneği konusunda güvenilir bilgiler elde edilir.

Sürü sağlık defteri: Bu defter sürüdeki hayvanların sağlık durumlarını izlemeye ve sağıtımlarının zamanında yapılmasına olanak sağlar. Öte yandan bu işle ilgili personelin denetlenmesine yardımcı olur. Ayrıca işletmede kullanılan ilaçların miktarını öğrenmeye ve bu ilaçların sağıtımdaki yararışlık derecesini anlamaya olanak verir.

Sürü izlenme tablosu: Sürü izlenme tabloları, genel olarak dl veriminin düzenlenmesi amacıyla kullanılan hareketli veya sabit tablolardır. Sürü izlenme tabloları dl veriminde meydana gelen sorunları ve şüpheleri ortadan kaldırarak sürü yönetimini daha başarılı hale getirir.

Sürü izlenme tabloları tohumlama (aşım), kızgınlık, tahmini buzağılama tarihi, kuruya çıkarma tarihi, gebelik kontrolü gibi bilgileri bir pano üzerinde bir arada göstererek sürünün daha kolay ve bilinçli olarak yönetimine yardım eder. Sürü izlenme tabloları özellikle damızlıkı işletmeler için çok önemlidir. Aylık, 3-6 aylık veya yıllık olarak düzenlenirler ve işletmenin uygun bir yerine asılır.

Süt denetim defteri: Süt denetim günlerinde her sağmal inekte ölçülen sütün yazıldığı defterdir. Buradaki değerler daha sonra topluca damızlık inek kartına işlenir.

Kayıtlarınız sağlam, stnz bol, kazancınız bereketli olsun